

9. Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.06.2017 р. № 916 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників;

10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. № 660-р «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти та іншими.

Але, незважаючи на всі вжиті заходи Міністерства освіти і науки України, прийняті Закони та Постанови для реалізації планів щодо впровадження дуальної форми навчання в закладах вищої технічної освіти сьогодні залишаються невирішеними ще багато питань, без яких функціонування даної педагогічної технології не можна вважати достатньо ефективною.

Список літератури:

1. Gurevych R., Silveistr A., Mokliuk M., Shaposhnikova I., Gordiichuk G., Saiapina S. Using augmented reality technology in higer education institutions Postmodern Openings. Issue 12. Vol. , 2021 Pp. 109 - 132

ПОМІЧ ЗДОБУВАЧУ В ПОДОЛАННІ СТРАХУ НЕВДАЧІ: ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ В ПЕДАГОГІЦІ

К.О. Белєвцова, студентка,

Науковий керівник ст. викл. Н.Р. Разумовська

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасне суспільство переживає значні зміни, які викликають різноманітні зрушення у поведінці та стані особистості, що негативно впливає на психічне здоров'я та загальний стан кожної людини. Наприклад, повномасштабна війна росії проти України, нестабільність у соціально-економічному розвитку, поглиблення кризових ситуацій в країні та постійна невизначеність сприяють виникненню розладу емоційного балансу, страхів і тривожності[1].

Одним із перших психологів, який вперше систематично дослідив та описав у своїх працях поняття тривоги, є З. Фрейд. Він розглядав тривожність як важливий аспект психічного функціонування й акцентував увагу на ролі психічних конфліктів і підсвідомих бажань у виникненні тривожних станів. З.

Фрейд виділив і обґрунтував три види тривоги в залежності від її джерела[3]:

- Реалістична тривога – це емоційна реакція на реальну загрозу зовнішнього світу. Цей тип тривоги є синонімом страху і може обмежувати здатність людини ефективно реагувати на джерело загрози.

- Невротична тривога – виникає через внутрішній тиск від неприйнятних бажань та імпульсів, що приховуються у підсвідомості (Id). Ця тривога відбувається від страху, що ці імпульси стануть усвідомленими, і Ego не зможе їх контролювати. В основі цього типу тривоги лежить страх від того, що наслідки вчинків можуть бути дуже негативними.

- Моральна тривога – викликана тиском від Super-Ego. Це емоційна реакція на загрозу з боку Super-Ego, коли Ego відчуває, що може порушити моральні норми чи стандарти. Моральна тривога виникає, коли Id прагне її виразити непристойні думки чи вчинки, і Super-Ego реагує на це відчуттями провини, сорому або самозвинуваченням

Наша психіка важко переносить невизначеність. Особливо, якщо вона пов'язана з небезпекою. Перші вибухи, що пролунали по всій країні 24-го лютого, змінили нашу реальність. Страх невизначеності став на зміну мирному побуту, планам і мріям. Від побачених подій наш мозок почав працювати в режимі стресу. А як ми знаємо, стрес негативно впливає не тільки на психічне здоров'я, але - і на весь організм в цілому. Психіка не може відчувати постійну сильну напругу, і витісняє почуття, які немає часу та місця переживати. Так виникають різного роду психологічні проблеми, з якими не кожній людині під силу самотійно впоратись. Тому, сьогодні досить актуально стоїть питання, щоб розширити уявлення про особливості психічного стану, здобувачів освіти під час нинішніх реалій сьогодення[4].

З початку війни кожна людина відчуває цілий спектр емоцій. Існує популярна теорія американської психологині Елізабет Кюблер Росс про стадії прийняття втрат та життєвих змін: заперечення, злість, торг, депресія, прийняття[5].

Стадії можуть чергуватись по-різному або проживатись “уперемішку”. Але

важливо одне - пройти складний процес прийняття того, що трапилось і адаптуватись до нового життя. В нормальних, безпечних умовах дитині 1 класу потрібно на це рік, дітям 5 класу пів – року, дорослим декілька місяців. Тому, ми з Вами можемо тільки уявити, що відбувається зараз із дитячою психікою. І завдання дорослих допомогти школярам сформувати нову картину життя та подолати стрес.

Діти по-різному реагують на нього залежно від індивідуальних якостей і навичок управління собою. Наприклад: школярі молодших класів не можуть повною мірою пояснити свої почуття, в той час як дорослі діти можуть точно сказати, що їх турбує і чому (хоча важливим фактором залишається те, що вони зазвичай не будуть ділитися цією інформацією з батьками) [4].

Важливо, що діти можуть реагувати на стрес більш глобально через: депресію, апатію і уникнення, нав'язливі стани, надмірну сором'язливість, надмірне занепокоєння, «замерзання» в соціальних ситуаціях, нав'язливим інтересом до предметів, рутини, їжі; постійного занепокоєнням про те, «що буде далі».

Діти і підлітки також можуть виражати почуття стресу, кажучи негативні речі про себе, про інших або про навколишній світ (наприклад, «я нікому не подобаюся», «я тупий», «немає нічого веселого»). Крім того, може спостерігатися регресивна поведінка, тобто втрата набутих навичок. Наприклад, якщо раніше учень міг розв'язувати складні математичні задачі, то тепер для нього це неможливо.

Для кращого розуміння наведемо декілька способів, які можуть допомогти в стресовій ситуації:

Діалогова підтримка. У кризових ситуаціях людина може почуватися розгубленою й безпорадною. У тебе виникає логічне бажання допомогти, переклавши все на свої плечі. Але тоді людина ще більше зневіриться у власних силах. Найкращий спосіб підтримати в такій ситуації — показати людині, що вона досі може контролювати справи у своєму житті. Тобто допомогти їй «самостійно» допомогти собі. Для цього є техніка «Стій — Думай — Дій» з

«Аптечки психологічної самопомоги», створеної в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?». [2] Фахівці програми пояснюють, як застосувати цю техніку, коли треба допомогти сторонній людині:

«Стій». Попросіть людину зупинитися, перевести подих і записати проблеми, що її непокоять, а потім обрати лише одну – не глобальну, а ту, з якою можна впоратись.

«Думай». Далі запропонуйте співрозмовнику придумати кілька способів розв'язання цієї проблеми. Що більше, то краще. Ось додаткові запитання, що допоможуть знайти потрібні варіанти: (Як ви діяли в таких випадках раніше? До кого з близьких або друзів можна звернутися по допомогу? Чи були в знайомих подібні проблеми та як їх розв'язували? У кожного способу є «плюси» й «мінуси». Які саме?

«Дій». Зрештою людина має обрати одне з рішень, безпечно для неї та інших. Визначитися буде легше, якщо розбити розв'язання проблеми на кроки або ж повернутися до вже складеного списку та спробувати щось інше.

Показати людині, що вона здатна контролювати своє життя та допомогти собі сама, – найкращий спосіб підтримати в складній ситуації.

Психологічна безпека – це стан, коли забезпечено успішний психічний розвиток дитини. Провідним її індикатором є емоційне благополуччя дитини (низький рівень тривожності, депресивності). Найбільш значущими для емоційного благополуччя вихованців виявляються наступні характеристики: доброзичливість; послідовність у відносинах; можливість бути на одному рівні з дорослими; включатися у розв'язання проблем, що виникають; позитивний емоційний контакт.

До параметрів психологічно безпечного освітнього середовища належать[4]:

Прогнозованість. Це сукупність різних характеристик середовища, що відображають його надійність та стабільність, які є можливими за наявності певних правил, порушення яких тягне справедливе покарання; відсутності упереджень у судженнях і оцінках як педагогів, так і вихованців; відсутності в

освітньому середовищі частих значних змін.

Стосунки. Якість стосунків між учасниками освітнього процесу є головною умовою забезпечення психологічно безпечного освітнього середовища, що оцінюється не лише за кількістю позитивних складових (доброзичливість, взаємоповага тощо), але й за відсутністю різних проявів психологічного насильства.

Інтернальність. Усвідомлення кожним учасником освітнього процесу власної відповідальності за психологічну безпеку, як свою, так і довколишніх, володіння необхідним набором комунікативних і рефлексивних компетенцій.

Загальний рівень стресу. Цей параметр розглядається як значущий з точки зору наслідків психологічної безпеки – спокій та благополуччя середовища.

Низький рівень психологічного насильства.

Забезпечення психологічної безпеки в закладах освіти включає різні аспекти та методи, до яких належать: аналіз і врахування індивідуальних особливостей і потреб кожного здобувача, його емоційного та соціального стану в контексті оточення; впровадження педагогічних ігрових форм і стратегій, які спрямовані на підтримку психологічної безпеки; проведення тренінгів і семінари для педагогів з питань психологічної безпеки освітян; забезпечення дружньої атмосфери та підтримки між здобувачами в групі; наявність кваліфікованих психологів у закладі освіти; організація і проведення заходів, спрямованих на взаємодію педагогічного колективу та можливо батьків; інформування батьків про здобутки та проблеми здобувачів, сприяння партнерству.

На підставі аналізу літератури встановлено педагогічні умови, що сприяють створенню психологічно безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану: [1] - належна організація освітнього процесу, що передбачає врахування принципів навчання та виховання, цілі, зміст і завдання освіти можуть бути відносно повноцінно реалізовані; - залучення всіх суб'єктів освітнього процесу до вдосконалення функціонування установи; - психологічна підготовка (психологічна стійкість) учасників освітнього процесу; - психологічна безпека, відсутність проявів психологічного насильства, яка забезпечує психічне емоційне

здоров'я під час освітнього процесу та гарантує створення сприятливого емоційно-психологічного клімату в освітньому середовищі; - позитивне ставлення до безпечного освітнього середовища всіх його учасників та задоволеність особливостями цього середовища; - забезпечення інформаційної безпеки освітнього середовища; - організація та проведення консультацій, тренінгів, наукових семінарів і конференцій з питань формування та розвитку культури безпеки; - дотримання правил і норм безпечної поведінки; - наявність технологій (заходів, методів, підходів, форм тощо) забезпечення захисту від загроз всіх видів безпеки; - готовність успішно долати труднощі, виклики, проблеми, що виникають у процесі виховання, навчання та спілкування; - забезпечення психолого-педагогічної, професійної компетентності педагогів, психологів, спеціалістів та інших; - психолого- педагогічний супровід формування особистості дитини; - впровадження ефективних форм вирішення конфліктів між учасниками освітнього процесу.

Аналіз вищезазначених умов дозволяє виокремити серед них ті, що набувають особливого значення в умовах воєнного стану та здійснення освітнього процесу в дистанційному форматі[4]: надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу у стресових ситуаціях, в умовах стресу війни, підвищення їх психологічної стійкості; забезпечення інформаційної безпеки освітнього середовища; налагодження ефективної комунікації педагогів з батьками.

Страх невдачі є одним із найпоширеніших психологічних бар'єрів, з якими стикаються здобувачі освіти. Подолання цього страху має важливе значення для успішності та психологічного рівня здобувачів. Психологічні прийоми у педагогіці відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки вони дозволяють створити підтримуюче середовище, яке сприяє розвитку впевненості та мотивації здобувачів.

Психологічні прийоми, такі як діалог з освітянами, активізація їх та створення позитивної атмосфери, є ефективними інструментами для подолання страху невдачі. Вони дозволяють педагогам краще зрозуміти психологічний стан

вихованців та надати їм персоналізовану підтримку. Використання цих прийомів у практиці педагогів може суттєво підвищити успішність здобувачів та покращити їхнє психологічне благополуччя.

Подолання страху невдачі має позитивний вплив на успішність та психологічний стан здобувачів освіти. [3] Учні, які не бояться невдач, стають більш впевненими у собі, активними та мотивованими до навчання. Це, в свою чергу, призводить до покращення навчальних результатів та загального самопочуття учнів.

Педагоги повинні активно використовувати психологічні прийоми у своїй практиці для створення сприятливого навчального середовища. Це включає в себе регулярні діалоги зі здобувачами, залучення їх до активної участі у навчальному процесі та забезпечення комфортної атмосфери в аудиторії. Крім того, співпраця з батьками та психологами дозволяє забезпечити комплексну підтримку здобувачам освіти та сприяти їхньому всесторонньому розвитку.

У підсумку, застосування психологічних прийомів у педагогіці є важливим кроком у подоланні страху невдачі та розвитку позитивної мотивації учнів до навчання. Педагоги повинні бути активними у впровадженні цих правил у свою практику, щоб забезпечити успішність здобувачів освіти.

Список літератури:

- Бізюк О. П. Особистість та тривога: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2017. 236 с
- Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» Техніка «Стій – думай – дій» <https://lubarskagromada.gov.ua/news/1737710706/>
- Галієва О. М. Диференціація понять «тривога» та «тривожність». Психологія та соціальна робота. 2019. № 1 (49). URL: <https://bit.ly/48WioKr>
- "Психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану". <https://vorozhba.lbd-osv.gov.ua/news/16-03-04-31-08-2022/>
- Створення психологічно безпечного середовища закладу дошкільної освіти в умовах сучасних викликів <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c8605e87-c940-40dc-a571-a4fad8a8c28d/content>
- Яренчук М. П'ять стадій проживання горя <https://www.qui.help/blog/5-etapiv-zhyvohohoria/>